מתני' אין בין המודר הנאה מחבירו למודר ממנו מאכל אלא דריסת הרגל וכלים שאין עושין בהן אוכל נפש: גמ' הא לענין כלים שעושין בהן אוכל נפש זה וזה שוין: דריסת הרגל: הא לא קפדי אינשי אמר רבא הא מני רבי אליעזר דאמר ויתור אסור במודר הנאה: מתני' אין בין נדרים לנדבות אלא שהנדרים חייב באחריותן ונדבות אינו חייב באחריותן: גמ' הא לענין בל תאחר זה וזה שוין תנן התם אי זהו נדר האומר הרי עלי עולה איזו היא נדבה האומר הרי זו עולה ומה בין נדרים לנדבות נדרים מתו או נגנבו או אבדו חייב באחריותן נדבות מתו או נגנבו או אבדו אינו חייב באחריותן מנהני מילי דתנו רבנן [1]ונרצה לו לכפר עליו ר' שמעון אומר את שעליו חייב באחריותו ואת שאינו עליו אינו חייב באחריותו מאי משמע א"ר יצחק בר אבדימי כיון דאמר עלי כמאן דטעין אכתפיה דמי: מתני' אין בין זב הרואה שתי ראיות לרואה שלש אלא קרבן: גמ' הא לענין משכב ומושב וספירת שבעה זה וזה שוין מנהני מילי דתנו רבנן רבי סימאי אומר מנה הכתוב שתים וקראו טמא שלש וקראו טמא הא כיצד שתים לטומאה ושלש לקרבן ואימר שתים לטומאה ולא לקרבן שלש לקרבן ולא לטומאה אמרת עד שלא ראה שלש ראה שתים ואימר שתים לקרבן ולא לטומאה שלש אף לטומאה לא ס"ד דתניא [2]וכפר עליו הכהן לפני ה' מזובו מקצת זבין מביאין קרבן ומקצת זבין אין מביאין קרבן הא כיצד ראה שלש מביא שתים אינו מביא או אינו אלא ראה ב' מביא ראה שלש אינו מביא אמרת עד שלא ראה שלש ראה שתים ואיצטריך דרבי סימאי ואיצטריך מזובו דאי מדרבי סימאי הוה אמינא כי קושיין קמשמע לן מזובו ואי מזובו לא ידענא כמה ראיות קמשמע לן דרבי סימאי והשתא דאמרת מזובו לדרשא [3]וכי יטהר הזב מזובו מאי דרשת ביה ההוא מיבעי ליה לכדתניא וכי יטהר הזב לכשיפסוק מזובו [מזובו] ולא מזובו ונגעו מזובו וספר לימד על זב בעל שתי ראיות שטעון ספירת שבעה והלא דין הוא אם מטמא משכב ומושב לא יהא טעון ספירת שבעה

שומרת

מתני' אין בין המודר הנאה. מודר הנאה חמור ממודר מאכל: דריסת הרגל. שהמודר הנאה אסור ליכנס לביתו והמודר מאכל מותר: וכלים שאין עושין בהן אוכל נפש. מותר להשאיל למודר מאכל. ודוקא במקום שאין משכירין כיוצא בהן אבל במקום שמשכירין כיוצא בהן תנן בהדיא דאסור דלכל הנאה שאם לא ההנהו זה היה משתכר בה פרוטה הנאת מאכל היא שהרי ראויה אותה פרוטה לקנות בה מאכל: גמ' הא לענין כלים שעושין בהן אוכל נפש. אסור אף במודר מאכל ואפי' במקום שאין משכירים: הא לא קפדי אינשי. ואמאי אסור במודר הנאה: ויתור. דבר שהיה מוותר לכל אדם ואינו מקפיד עליו: מתני' נדר ונדבה מפרש בגמרא נדר האומר הרי עלי עולה ולאחר זמן הפרישה חייב באחריותה נדבה האומר הרי זו ולא קבלה עליו: גמ' הא לענין בל תאחר. ואף על גב דנדבה בקרא דבל תאחר לא כתיבה הא מרבינן ליה במסכת ראש השנה מגזרה שוה: את שעליו חייב באחריותו. הכי דרש ליה לקרא ונרצה לו נדרו לכשיתכפר בהן הויא נרצה אבל מקמי כפרה לא נרצה ובאיזה קרבן אמרתי לך באותו שעליו והיינו עליו דקרא: מאי משמע. דעליו קבלת אחריות עליו: מתני' שתי ראיות. ביום אחד או בשני ימים רצופים וכן שלש ביום אחד או בשלשה ימים רצופין או שתים ביום אחד ואחת למחר: גמ' משכב ומושב. שכב או ישב על גבי עשרה בגדים זה על זה כולן אבות הטומאה ואפילו לא נגע בהן. ואילו נגע בדבר שאינו משכב ומושב אינו [אלא] ראשון לטומאה ואינו מטמא אדם וכלים אלא אוכלין ומשקין: וספירת שבעה. משיפסוק צריך למנות ז' נקיים קודם שיטבול ואם ראה זוב באחד מהן סתר כל המנויין: מנא הני מילי. דשוין לטומאה ואין שוין לקרבן: מנה הכתוב שתים. ואיש כי יהיה זב מבשרו זובו טמא הוא (ויקרא טו) הרי שתי זיבות מנויות כאן וקראו טמא: שלש וקראו טמא. דכתיב וזאת תהיה טומאתו בזובו רר בשרו את זובו או החתים בשרו מזובו (שם) הרי לך שלש וקראו טמא טומאתו היא: הא כיצד. אם משתים טמא למה פרט לך הכתוב שלש: שתים לטומאה. לכל חומר טומאת זב: ולא לטומאה. חמורה אלא כבעל קרי בעלמא: ראה שתים. והרי כבר ירד לכל חומר טומאה ומי הוציאו: מזובו. משמע מקצת זובו: לא ידענא כמה ראיות. האי מקצת דמשמע מהאי קרא לא ידעינן מאי היא או שלש וארבע או שתים ושלש: לכשיפסוק מזובו. אין צריך ליטבול קודם ספירה אלא משיפסוק ימנה: הכי גרסינן בתורת כהנים מזובו ולא מזובו ומנגעו. שאם היה זב ומצורע ופסק מזובו ולא נתרפא עדיין מנגעו וספר אין אומרים לו אין ספירה זו נקיות עד שיטהר אף מנגעו אלא מונה והולך מיד ועולה לו לספירת זוב ולכשיתרפא מצרעתו יטבול מיד טבילה ראשונה של מצורע והיא עולה לו לטבילת נגעו וזובו ונטהר מלטמא משכב ומושב ולטמא כלי חרס בהיסטו כדין זב. ואף על פי שצריך לספירת שבעה לצרעתו לענין אכילת קדשים וטבילה שניה כדכתיב במצורע (ויקרא יד) ורחץ במים וטהר ואחר יבא אל המחנה וישב מחוץ לאהלו שבעת ימים והיה ביום השביעי יגלח את כל שערו וגו' ורחץ [את] בשרו במים וגו' להכי טבילה קמייתא לטהרו מלטמא משכב ומושב וכלי חרס בהיסטו: מזובו וספר. להכי סמך ספירה אצל זובו ללמדך שאף בשביל מקצת זב טעון ספירה. לימד על זב בעל שתי ראיות: לא יהא טעון ספירת שבעה. בתמיה. אחר שאמרת שתים כו': וה"ג הלא דין הוא אם מטמא משכב ומושב. בשתי ראיות לכל חומר טומאת זב מהיכן יתמעט מספירה:

שומרת

אלא דריסת הרגל וכלים שאין עושין בהן אוכל נפש. דמודר הנאה אסור בהן ומודר מאכל מותר במקום שאין משכירין אבל במקום שמשכירין בפרוטה אסור אפי' במודר מאכל דאותה פרוטה ראויה לקנות ממנה מאכל אבל כלים שעושין בהן אוכל נפש אסור אפילו בפחות משוה פרוטה כיון דהוי אוכל נפש:

דריסת הרגל הא לא קפדי אינשי. קשה דהא בחזקת הבתים (ב"ב דף מ:) קאמר בגמרא אלו דברים שאין להם חזקה ואלו דברים שיש להם חזקה וכו' מעמיד בהמה בחצר אין להם חזקה ומוקי לה התם בשותפין דבהעמדה כדי לא קפדי ופריך והתנן השותפין שנדרו הנאה זה מזה אסורין ליכנס בחצר ומשני לה התם מיהו שמעינן לה מינה דלדריסת הרגל קפדי ולא קשה מהא דהתם פרק בתרא דגילה (דף נט:) דמשני התם דלעולם לא קפדי ומני ר' אליעזר היא דלמא התם מיירי בשותפין אבל שאר אינשי ודאי קפדי אבל הכא קשיא דמיירי בסתם בני אדם ואפי' הכי קאמר דלא קפדי ותירץ ר"ת דהכא מיירי בבקעה דלא קפדי בה שום אדם וסברא הוא לומר כן (א) דומיא (דרישא) דכלים שאין עושין בהן אוכל נפש דמיירי שאין משכירין כיוצא בהן דמוקמינן לה בנדרים (דף לג:) כרבי אליעזר:

אין בין נדר לנדבה. קשיא אמאי לא תני שנדבה באה מן המעשר דכתיב (דברים כז) וזבחת שלמים גבי מעשר ונדר אינו בא אלא מן החולין וכיון דאמר הרי עלי הוי נדר וי"ל דמן הדין לא תנא ליה משום דמיירי בקרבן שהופרש כבר ואשמעינן דאין חילוק בעבודתן אבל בקרבן שלא הופרש פשיטא ליה שיש הרבה חילוקים אי נמי דתנא ושייר ונהי דאין בין קאמר דמשמע דהוי דוקא כדאמר במרובה (ב"ק דף סב: ושם) מ"מ לא קשיא דבמסכת תענית (דף יג: ושם) אשכחן אין בין דשייר דקאמר אין בין שלש אמצעיות וכו' מימא תנא ושייר והא אין בין קתני ופריך ותסברא אין בין דווקא והא שייר תיבה ומשני אי משום תיבה לאו שיורא הוא מכל מקום משמע דאי הוה משייר ליה לא הוה קשיא ליה כלל אף על גב דקתני אין בין:

יש ספרים דגרסי

ומה מצורע שאין מטמא משכב ומושב. ובתורת כהנים תני שמטמא משכב ומושב ותירץ רש"י בפסחים (דף סז: ד"ה זב) דהיינו לטמא אוכלין ומשקין אבל לא לטמא אדם וכלים כגון זב:

עד

מסורת הש"ס

א) נדרים לג:, ב) ב"ב מ: נדרים לג: מח:, ג) ר"ה ו. קינין פ"א מ"א [חולין קלט.] ערכין כא., ד) [זבחים ד:], ה) נדה מג:, ו) [נדה לו. ושם איתא ולא מנגעו אבל בת"כ איתא ולא מזובו ומנגעו ועיין בקרבן אהרן], ז) [נדרים לג.], ח) [דברים כג], ט) [דף ה:], י) [ויקרא טו], כ) [מצורע מכלתא דזבים פרשה ג], ל) [ד"ה לא אמרי ד"ה וה"ג הלא דין], מ) גי' רש"א דהתם מפרק סי' ע"ש, נ) [נ"ל דסיפא], ס) [ועי' תוספות ב"ק נג: ד"ה זה ותוספות ב"ב מ: ד"ה דבינא], ע) [ועי' תוספות מגילה ח. ד"ה לאמר ותוספות ב"ק סב: ד"ה מי קתני], פ) [וכב"ק ובתענית כתבו תוספות תירוץ אחר ועי' תוס' שבת ס: ד"ה אין], צ) ס"א כמו.

◆

תורה אור השלם

1. וְסָמַךְ יָדוֹ עַל רֹאשׁ הָעֹלָה וְנִרְצָה לוֹ לְכַפֵּר עָלָיו: ויקרא א ד
2. וְעָשָׂה אֹתָם הַכֹּהֵן אֶחָד חַטָּאת וְהָאֶחָד עֹלָה וְכִפֶּר עָלָיו הַכֹּהֵן לִפְנֵי יְיָ מִזּוֹבוֹ: ויקרא טו טו
3. וְכִי יִטְהַר הַזָּב מִזּוֹבוֹ וְסָפַר לוֹ שִׁבְעַת יָמִים לְטָהֳרָתוֹ וְכִבֶּס בְּגָדָיו וְרָחַץ בְּשָׂרוֹ בְּמַיִם חַיִּים וְטָהֵר: ויקרא טו יג

◆

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה דריסת וכו' וסברא הוא לומר כן. נ"ב צריך לומר לפי זה דה"מ למיפרך אכלים שאין עושין בהם אוכל הא לא קפדי וכ"כ התוס' בפרק חזקת הבתים: (ב) ד"ה אין בין וכו' דכיון דאמר הרי עלי הוי חובה ר"ל:

◆

רבינו חננאל

[מתני'] אין בין המודר הנאה מחבירו למודר הימנו מאכל. אלא דריסת הרגל וכלים שאין עושין בהן אוכל נפש. כגון בגדים וכיוצא בהן, דלמודר הנאה אסור. ואוקימנא לר' אליעזר דתנא אפי' ויתור אסור במודר הנאה, פי' אפי' דברים שדרך בני אדם לוותר עליהן כגון דריסת הרגלים בחצרים שאם יכנס אדם ויהלך בה אין מקפידין עליו וכיוצא בזה, אפי' כגון זה אסור. אבל למודר ממנו מאכל, דריסת הרגל וכלים שאין עושין בהן אוכל נפש כגון קערה ותמחוי וכן כיוצא בהן, מותר. הא כלים שעושין בהן אוכל נפש, כגון נפה וכברה ריחיים ותנור וכיוצא בהן, זה וזה שוין, שניהן אסורין. [מתני'] אין בין נדרים ונדבות כו'. הא לבל תאחר כדכתיב כי תדר נדר לה' (וגו') [אלהיך לא תאחר לשלמו], זה וזה שוין, כלומר אם יאחר בין הנדר ובין הנדבה, עובר משום בל תאחר. תנן התם איזו ה[א] נדר האומר עלי עולה, איזו היא נדבה האומר הרי זו נדבה. ומה ביניהן, נדרים מתו או נגנבו חייבין באחריותן שנ' ונרצה לו לכפר עליו, דייקינן מעליו את שעליו, כלומר אם אמר עלי חייב באחריותו. דכיון דאמר עלי כמאן דרמי אכתפיה דמי, שחייב למוסרו למי שחייב לו. אבל הנדבה אין חייב באחריותה. [מתני'] אין בין זב הרואה שתי ראיות לרואה שלש וכו'. הא לעניין משכב ומושב וספירת שבעה טהורין, זה וזה שוין. דתניא או החתים בשרו מזובו, דייקינן מדכתיב מזובו שמעינן מינה אף מקצת זובו מטמא משכב ומושב. כל הטעון משכב ומושב טעון ספירת שבעה, כדתניא מזובו וספר, מקצת זובו נמי טעון ספירת שבעה להביא את שראה שתי ראיות שטעון ספירת שבעה. מתניתין מני ר' סימאי היא, דתני ר' סימאי מנה הכתוב שתים וקרא טמא שלש וקרא טמא, הא כיצד שתים לטומאה

עין משפט נר מצוה

נד א מיי' פי"ו מהלכות נדרים הלכה ג סמג לאוין רמב טוש"ע י"ד סימן רכא סעיף א:

נה ב מיי' פי"ד מהל' מעשה הקרבנות הל' ה סמג עשין קפה:

נו ג מיי' שם הלכה ד (ופ"א מהל' נדרים הלכה כו):

נז ד ה מיי' פ"ב מהל' מחוסרי כפרה הלכה ו ופ"ו מהלכות איסורי ביאה הלכה ז ח [ופ"א מהלכות מטמאי משכב ומושב הלכה כ] סמג עשין רלא:

◆

מוסף רש"י

אין בין המודר הנאה מחבירו. שחבירו הדירו שלא יהנה ממנו בשום ענין למודר ממנו מאכל. שלא הדירו אלא הנאת מאכל, אלא דריסת הרגל. לעבור בחצירו ולקצר דרכו, וכלים שאין עושין בהן אוכל נפש. ולהשתמש בכלים של מדיר שאין עושים בהם מאכל, דמודר הנאה אסור בדריסת הרגל, דהיינו הנאה שמקצר דרכו ולהשתמש בכליו, אבל מודר ממנו מאכל מותר בשתיהן לפי שלא הדיר ממנו אלא מאכל (נדרים לב:). ויתור אסור במודר הנאה. כגון בעה"ב שמודר הנאה מחנוני ושלח לו בעה"ב פרוטה לחנוני לקנות ממנו מאה אגוזים בפרוטה והוסיף לו חנוני אחת יתירה או שתים, אסור בעה"ב באותו ויתור שהוסיף לו חנוני, דמתנה היא, ואע"פ שלשאר לוקחים נמי הוסיף כמו כן, ומיהו רבנן סברי דמ"מ בשביל המקח הוסיף לזה על השיעור הקצוב לפרוטה שאילו לא היה לוקח ממנו בדמים לא היה נותן לו חנוני לבעה"ב כלום (רשב"ם ב"ב נד:) ואליבא דר"א אסור הויתור של מדידת פירות, הכי נמי אף על גב דדריסת הרגל לא הויא הנאה גמורה אסור (נדרים לב.). איזהו נדר האומר הרי עלי עולה. ואחר כך הפריש בהמה ואמר הרי זו לנדרי, אם מתה חייב באחריותה, הואיל ומעיקרא ארכביה אכתפיה (חולין קלט.). את שעליו. כגון נדר, דאמר הרי עלי עולה, חייב באחריותו. אם הפריש בהמה לנדרו אם מתה או נגנבה, דהכי משמע אותו שעליו יקריב אותו ונרצה לו ועד שיקריבנו לא נרצה ולא נפטר, את שאינו עליו. כגון דאמר הרי זו עולה (זבחים ו:).

◆

רבינו חננאל (המשך)

שלש אף לקרבן. פירוש מנה הכתוב שתי פעמים זיבות, זוב וזובו, וקרא טמא, שנ' איש איש כי יהיה זב מבשרו זובו טמא הוא, עוד חזר הכתוב אחר ומנה שלש, בזובו אחת וזובו שתים מזובו הרי שלש, שנ' וזאת תהיה טומאתו בזובו [רר בשרו את זובו או החתים בשרו מזובו] וגו'. א"כ אם בשתים טמא בשלש לא כל שכן, למה כתב עוד שלש, ללמד כי בשתי ראיות טמא הוא ופטור מן הקרבן בשלש ראיות חייב אף בקרבן. ואקשינן ואימא שתים לקרבן ולא לטומאה, כלומר בשתי ראיות חייב קרבן אע"פ שאינו טמא, ראה שלישית חייב בטומאה ובקרבן. ופרקינן לא, דתניא וכפר עליו הכהן לפני ה' מזובו, מקצת זבים מביאין קרבן ומקצת אין מביאין קרבן, ואם תאמר כי בעל שתי ראיות מביא קרבן אין לך זב שאינו מביא קרבן, שאינו רואה אלא שלש, אלא שכבר הקדים וראה שתים וכבר נתחייב בשתים. מיכן ולהבא אפי' ראה כמה אין חייב אלא קרבן אחד, כו'. ואיצטריך דר' סימאי, לברר כי בשתי ראיות נקרא טמא, ואיצטריך מזובו. לדרות הקושיא שהקשו על ר' סימאי דאי לאו מזובו הוה אמינא שתים שלש לקרבן ולטומאה כו' ופשוטה היא.